

Nicolae-Horia Țiț

**Influența Tratatului de la
Marrakesh asupra relațiilor
comerciale internaționale**

Editura
Stamangiu
2024

§3. Acordurile generale (multilaterale) privind comerțul cu bunuri

3.1. Precizări prealabile

Pe lângă G.A.T.T. 1994, Anexa 1A a Acordului OMC cuprinde o serie de acorduri internaționale multilaterale (obligatorii pentru toți membrii OMC), referitoare la comerțul cu bunuri^[1].

Majoritatea acestora conțin reguli detaliate și uneori diferite față de cele cuprinse de GATT 1994. Cu privire la relația dintre GATT 1994 și celelalte acorduri multilaterale referitoare la comerțul cu bunuri cuprinse în Anexa 1A a Acordului de la Marrakesh privind constituirea OMC, nota interpretativă la anexa 1 prevede că „în caz de conflict între o prevedere a Acordului General pentru Tarife și Comerț 1994 și o prevedere a unui alt acord cuprins în Anexa 1A la Acordul privind constituirea Organizației Mondiale a Comerțului, prevederile aceluiași alt acord vor prevala în măsura conflictului”.

Cu toate acestea, trebuie remarcat că această regulă se aplică doar în cazul în care există un conflict între prevederile din GATT 1994 și prevederile unui alt acord multilateral cu privire la comerțul cu bunuri^[2]. O asemenea situație există atunci când respectarea dispozițiilor unei prevederi ar conduce în mod automat la încălcarea celeilalte, astfel încât nu există nicio modalitate ca acestea să fie aplicate împreună. Dacă nu există un conflict, se vor aplica atât dispozițiile cuprinse în GATT 1994, cât și cele cuprinse în acordul multilateral respectiv^[3].

Cu privire la acest aspect, în practica Organismului de Apel s-a reținut că GATT 1994 și Acordul privind măsurile de salvagardare sunt amândouă acorduri multilaterale cu privire la comerțul cu bunuri, cuprinse în Anexa 1A a Acordului OMC, deci părți componente ale acestuia, obligatorii pentru toți membrii. Prin urmare, dispozițiile art. XIX ale GATT 1994 și cele ale Acordului privind măsurile de salvagardare sunt dispoziții ale aceluiași tratat, Acordul OMC. Toate au intrat în vigoare, ca părți ale aceluiași tratat, în același timp. Sunt apli-

[1] D. LUFF, *op. cit.*, p. 24-25.

[2] P. VAN DEN BOSSCHE, *op. cit.*, p. 43.

[3] *Idem*, p. 44.

cabile în mod egal și au în mod egal caracter obligatoriu pentru toți membrii OMC. Având în vedere că aceste prevederi au același obiect, respectiv aplicarea de către un membru a măsurilor de salvagardare, art. XIX al GATT și Acordul privind măsurile de salvagardare trebuie percepute *a fortiori* ca reprezentând un pachet inseparabil de drepturi și obligații, care trebuie avute în vedere cumulativ^[1].

3.2. Acordul privind agricultura

Agricultura a fost unul dintre cele mai controversate subiecte de negociere în cadrul Rundei Uruguay. Neînțelegerile existente cu privire la aspecte importante, cum ar fi regimul subvențiilor acordate producătorilor agricoli, folosirea tarifelor în locul restricțiilor cantitative, au pus chiar în pericol finalizarea negocierilor și intrarea în vigoare a Acordului OMC. În cele din urmă, a fost adoptat Acordul privind agricultura, care reflectă compromisul la care s-a ajuns cu privire la acest subiect extrem de delicat, dar deopotrivă important pentru comerțul internațional cu bunuri^[2].

Partea I a Acordului are natură introductivă, cuprinzând definiții ale principalelor instituții juridice reglementate de acesta (măsură globală de sprijin, produs agricol inițial, cheltuielile bugetare, măsură echivalentă de sprijin, subvenții la export, perioadă de punere în aplicare, concesiile în materie de acces pe piețe, măsură globală de sprijin total etc.).

Partea a II-a a Acordului cuprinde toate concesiile și angajamentele făcute de statele membre OMC cu privire la reducerea progresivă a măsurilor de sprijin acordat producătorilor naționali și a subvențiilor la export. Aceste angajamente sunt înscrise în Listele de concesiile ale membrilor și constituie parte integrală din GATT 1994.

Partea a III-a a Acordului este dedicată reglementărilor substanțiale privitoare la reducerea barierelor în calea comerțului internațional cu produse agricole. Principalele dispoziții cuprinse în acest sens

[1] Raportul Organismului de Apel în cauza *Argentina – Footwear (EC) (Argentina – Safeguard Measures on Imports of Footwear)*, parag. 81.

[2] P. BORGHI, *L'Agricoltura nel Trattato di Marrakech, Prodotti Agricoli e Alimentari nel Diritto del Commercio Internazionale*, Giuffrè Editore, Milano, 2004, p. 101.

în acord sunt cele referitoare la mărirea accesului la piețe și clauza specială de salvagardare.

Partea a IV-a și a V-a ale Acordului privind agricultura cuprind regulile speciale cu privire la subvențiile agricole, respectiv cele referitoare la sprijinul intern și subvențiile la export.

În ceea ce privește măsurile de sprijin intern, Acordul privind agricultura prevede angajamentul statelor membre de a reduce nivelul de suport prin concesiile prevăzute de partea a IV-a a listei de angajamente specifice conform GATT 1994. Statele membre nu pot acorda sprijin producătorilor naționali la un nivel superior celui prevăzut de lista de angajamente^[1].

Măsurile de sprijin intern care nu au efectul de a conferi producătorului respectiv un sprijin cu privire la preț sunt, în anumite condiții, excluse de la obligația de reducere a angajamentelor. Aceste categorii de subvenții sunt cunoscute sub denumirea de „cutia verde” și „cutia albastră”. În „cutia verde” sunt incluse măsurile care vizează sprijinirea infrastructurii, a cercetării, serviciile de training și asistență tehnică, sprijin pentru hrană și protecția mediului înconjurător. „Cutia albastră” include o serie de subvenții acordate de statele în curs de dezvoltare menite să încurajeze producția agricolă, o serie de subvenții minimale și o serie de plăți directe menite să limiteze producția agricolă^[2].

Condițiile pe care aceste subvenții trebuie să le îndeplinească pentru a nu face obiectul unor angajamente sunt prevăzute de Anexa 2 la Acordul privind agricultura pentru măsurile din „cutia verde” și de art. 6 din Acordul privind agricultura pentru măsurile din „cutia albastră”. Ca urmare a expirării în anul 2004 a clauzei de moderare prevăzută de art. 13 din Acordul privind agricultura, subvențiile din „cutia verde” sunt la momentul de față acționabile și pot face obiectul unor măsuri compensatorii potrivit Acordului SCM^[3].

În ceea ce privește subvențiile la export, acestea nu sunt prohibite, așa cum este cazul pentru produsele neagricole, conform Acordului

[1] J. McMAHON, *The WTO Agreement on Agriculture, A Commentary*, OUP, 2006, p. 69 ș.u.

[2] M.R. ISLAM, *op. cit.*, p. 75-76.

[3] J. McMAHON, *op. cit.*, p. 154.

privind subvențiile și măsurile compensatorii^[1], sub condiția menționării lor în Lista de angajamente a statului respectiv, însă nivelul subvenției la export nu poate fi mai mare față de angajamentele în materie de cheltuieli bugetare și cantitățile specificate în listă^[2].

O secțiune specială a Acordului privind agricultura se referă la tratamentul diferențiat aplicabil țărilor în curs de dezvoltare, dispozițiile acesteia aplicându-se produselor agricole primare care constituie alimentul de bază predominant al locuitorilor acestor țări^[3].

3.3. Acordul privind aplicare măsurilor sanitare și fitosanitare (SPS)

Acordul SPS reglementează regulile de care se pot folosi membrii pentru a asigura siguranța alimentelor și pentru a proteja viața și sănătatea oamenilor, animalelor și plantelor de paraziți sau boli^[4].

Este recunoscut dreptul statelor membre de a adopta astfel de măsuri, însă acestea nu trebuie aplicate decât dacă sunt necesare pentru protecția sănătății și a vieții oamenilor, animalelor sau pentru prezervarea vegetalelor^[5]. Ele nu trebuie să introducă în mod nejustificat discriminări între membri. De asemenea, statele membre sunt încurajate să stabilească discipline proprii în baza normelor și recomandărilor internaționale, neputând fi introduse reguli mai drastice decât dacă există un fundament științific pentru aceasta ori o evaluare corectă a riscurilor, în cazul insuficienței dovezilor științifice^[6].

Acordul formulează, de asemenea, proceduri și criterii aplicabile pentru evaluarea riscurilor și determinarea nivelurilor necesare de producție sanitară și fitosanitară^[7]. În acest sens, măsurile lor sanitare sau fitosanitare să fie stabilite pe baza unei evaluări corespunzătoare

[1] A se vedea *infra*, Cap. VI, Secțiunea a 2-a, § 3, pct. 3.1.

[2] P. VAN DEN BOSSCHE, *op. cit.*, p. 601.

[3] J. McMAHON, *op. cit.*, p. 16; A. CONSTANTINESCU, *op. cit.*, p. 79.

[4] Pentru prezentarea detaliată a măsurilor sanitare și fitosanitare a se vedea *infra*, Cap. IV, Secțiunea a 3-a, §2.

[5] M. MATSUSHITA, T.J. SCHOENBAUM, P.C. MAVROIDIS, *op. cit.*, p. 280-281.

[6] A. CONSTANTINESCU, *op. cit.*, p. 82.

[7] L. GRUSZCZYNSKI, *Regulating Health and Environmental Risks Under WTO Law: A Critical Analysis of the SPS Agreement*, OUP, 2010, p. 63.

împrejurărilor a riscurilor pentru viața sau sănătatea oamenilor și animalelor sau pentru protecția plantelor cu luarea în considerare a tehnicilor de evaluare a riscurilor elaborate de către organizațiile internaționale competente. La evaluarea riscurilor, statele membre au obligația de a lua în considerare diverse elemente de analiză, precum dovezile științifice disponibile, procedeele și metodele de protecție pertinente, metodele de inspectare, eșalonare și testare pertinente, răspândirea bolilor sau paraziților, existența unor zone pe care nu se manifestă paraziți sau boli, condițiile ecologice și de mediu relevante, regimurile de carantină sau alte tratamente^[1].

Acordul SPS, ca majoritatea acordurilor OMC, cuprinde dispoziții speciale cu privire la asistența tehnică și regimul special și derogator acordat statelor în curs de dezvoltare. De asemenea, sunt cuprinse în Acord dispoziții cu caracter instituțional, fiind prevăzută constituirea Comitetului pentru măsurile sanitare și fitosanitare.

Acordul cuprinde și o serie de anexe, prin care sunt definite principalele instituții juridice aplicabile în domeniu, sunt stabilite reguli privind transparența reglementărilor sanitare și fitosanitare, precum și proceduri de control, inspecție și aprobare^[2].

3.4. Acordul privind comerțul cu textile și îmbrăcăminte

Acordul prevedea eliminarea treptată a restricțiilor cantitative în domeniul comerțului internațional cu textile și îmbrăcăminte, începând cu 1 ianuarie 2005 și nu mai este în vigoare la momentul de față^[3].

Conform acestui acord, procesul de integrare în GATT a acestui sector s-a desfășurat după cum urmează: la 1 ianuarie 1995, fiecare membru a integrat în GATT produse de pe lista specifică într-un cwantum care, în 1990, reprezenta cel puțin 16% din volumul total al importurilor; la începutul etapei a doua, la 1 ianuarie 1998, au fost integrate produse care reprezentau în 1990 cel puțin 17% din volumul total al importurilor, iar la 1 ianuarie 2002, în a treia fază, au fost

[1] J. SCOTT, *The WTO Agreement on Sanitary and Phytosanitary Measures, A Commentary*, OUP, 2007, p. 91 și urm.

[2] M.R. ISLAM, *op. cit.*, p. 116.

[3] P. VAN DEN BOSSCHE, *op. cit.*, p. 46.

integrate produse care în 1990 reprezentau cel puțin 18% din volumul importurilor. Toate produsele rămase după aceste prime trei faze au fost integrate până la 1 ianuarie 2005^[1].

3.5. Acordul privind barierele tehnice în calea comerțului (TBT)

Acordul TBT reglementează folosirea de către membrii OMC a reglementărilor tehnice și a celor privind standardizarea, precum și a procedurilor de testare a conformității cu aceste reglementări și standardizări^[2].

Acordul face aplicarea principiului conform căruia reglementările tehnice și normele, precum și procedurile de încercare și de certificare nu trebuie să creeze obstacole în calea comerțului^[3]. Dispozițiile Acordului TBT se aplică reglementărilor tehnice, standardelor și procedurilor de atestare a conformității cu privire la produse (atât cele industriale, cât și cele agricole) și la procesele și metodele de producție. Se face distincția între reglementări sau specificații tehnice, care au caracter obligatoriu, și standarde sau norme, care nu au un astfel de caracter^[4].

Partea substanțială a Acordului TBT cuprinde reglementările referitoare la elaborarea, adoptarea și aplicarea specificațiilor tehnice și a standardelor și la procedurile de evaluare a conformității aplicate de către autoritățile centrale, cele locale, precum și de către organisme neguvernamentale^[5].

Acordul cuprinde dispoziții speciale cu privire la asistența tehnică, regimul special acordat statelor în curs de dezvoltare, prevederi instituționale referitoare la Comitetul pentru obstacole tehnice în calea comerțului, precum și la consultări și soluționarea diferendelor.

Acordul TBT cuprinde, de asemenea, mai multe anexe, cu caracter explicativ (anexa 1), cu privire la grupurile de experți tehnici (anexa 2), precum și un cod de bune practici pentru elaborarea, adoptarea și aplicarea normelor, deschis pentru acceptare oricărui organism cu

[1] A. CONSTANTINESCU, *op. cit.*, p. 82 și urm.

[2] A se vedea *supra*, Cap. IV, Secțiunea a 3-a, §2.

[3] A. CONSTANTINESCU, *op. cit.*, p. 73-74.

[4] P. VAN DEN BOSSCHE, *op. cit.*, p. 817 și urm.

[5] M. MATSUSHITA, T.J. SCHOENBAUM, P.C. MAVROIDIS, *op. cit.*, p. 278 și urm.

activitate de standardizare din subordonarea teritorială a unui membru al OMC (anexa 3)^[1].

3.6. Acordul privind măsurile investiționale legate de comerț (TRIMs)

Acordul TRIMs cuprinde regulile privind investițiile străine legate de comerțul internațional cu bunuri. Ca regulă generală, sunt interzise măsurile investiționale care contravin principiului tratamentului național sau care sunt incompatibile cu obligația generală de eliminare a restricțiilor cantitative. În acest sens, Anexa la Acord cuprinde o listă exemplificativă de astfel de măsuri^[2].

Singura derogare de la această obligație este prevăzută în beneficiul statelor în curs de dezvoltare, însă numai în cazul în care măsura este necesară pentru păstrarea echilibrului balanței de plăți (Art. XVIII din GATT 1994)^[3].

Acordul TRIMs reglementează obligația statelor membre OMC de a notifica la Consiliul pentru comerțul cu bunuri toate TRIMs pe care le aplică și care nu sunt conforme cu prevederile Acordului și de a le elimina într-un anumit termen (doi ani pentru statele dezvoltate, cinci ani pentru statele în curs de dezvoltare). Se prevede, de asemenea, instituirea Comitetului pentru măsuri investiționale legate de comerț și sunt reglementare dispoziții referitoare la consultări și reglementarea diferendelor^[4].

3.7. Acordul privind punerea în aplicare a art. VI al GATT 1994 (Acordul Antidumping)

Dumpingul a constituit unul dintre cele mai controversate subiecte de negociere în cadrul rundelor GATT. Adoptarea unui Cod anti-dumping în cadrul Runderi Tokyo în anul 1979 a reprezentat dovada importanței acordate în cadrul sistemului multilateral de comerț

^[1] R. WOLFRUM, P.-T. STOLL, A. SEIBERT-FOHR, *WTO – Technical Barriers and SPS Measures*, Martinus Nijhof Publishers, Leiden, 2007, p. 17.

^[2] A. CONSTANTINESCU, *op. cit.*, p. 96.

^[3] A se vedea *infra*, Cap. V, Secțiunea a 7-a, §2.

^[4] A.F. LOWENFELD, *op. cit.*, p. 96-97.

internațional regulilor privind concurența comercială, prin stabilirea unor reguli clare privind calcularea marjei de dumping și determinarea existenței unui prejudiciu adus ramurii de producție națională^[1].

Acordul antidumping adoptat în cadrul Rundeii de negocieri Uruguay este unul dintre cele mai importante acorduri în domeniul comerțului internațional cu bunuri care prevede regulile privind utilizarea de măsuri antidumping. Deși este unul dintre cele mai criticate acorduri OMC, Acordul antidumping are o importanță practică deosebită^[2].

Acordul vizează, în principal, două chestiuni: pe de o parte, determinarea dumpingului, pe de altă parte, instituirea și aplicarea măsurilor antidumping. În acest sens, sunt reglementate, de pe o parte, metodele de determinare a dumping-ului, regulile pentru a se stabili dacă importurile ce fac obiectul unui dumping cauzează un prejudiciu unei ramuri a producției naționale (inclusiv definirea noțiunii de „ramură a producției naționale”), procedurile pentru inițierea și derularea investigațiilor antidumping, elementele de probă care pot fi folosite în cadrul acesteia. Pe de altă parte, Acordul antidumping reglementează categoriile de măsuri antidumping (măsurile provizorii, angajamentele voluntare și taxele antidumping definitive), punerea în aplicare și durata acestora, reexaminare măsurilor și clauza de încetare, măsurile antidumping în contul unei țerte țări, tratamentul diferențiat și special aplicabil statelor în curs de dezvoltare^[3].

Din punct de vedere instituțional este instituit Comitetul pentru practicile antidumping și prevăzute reguli speciale privind consultările și soluționarea diferendelor.

Acordul cuprinde de asemenea două anexe, referitoare la procedurile aplicabile în cazul investigațiilor la fața locului și la regulile aplicabile pentru folosirea informațiilor disponibile în cazul în care se refuză accesul la informațiile necesare ori desfășurarea investigației este împiedicată^[4].

[1] M. MATSUSHITA, T.J. SCHOENBAUM, PETROS C. MAVROIDIS, *op. cit.*, p. 401.

[2] Pentru analiza detaliată a reglementărilor OMC cu privire la dumping, a se vedea *infra*, Cap. VI, Secțiunea 1.

[3] A. CONSTANTINESCU, *op. cit.*, p. 61.

[4] E. VERMULST, *The WTO Anti-Dumping Agreement, A Commentary*, OUP, 2005, p. 147.

3.8. Acordul privind punerea în aplicare a art. VII al GATT 1994 (Acordul privind evaluarea în vamă)

Acordul privind evaluarea în vamă stabilește regulile aplicabile de către autoritățile vamale ale fiecărui stat membru pentru evaluarea bunurilor în scopul aplicării taxelor vamale^[1].

Acordul definește noțiunea de „valoare de tranzacție”^[2] – suplimentată cu costurile normale (comisioane, ambalaje, redevențe, drepturi de licență, transport, încărcare – descărcare, asigurare etc.) – și stabilește că aceasta constituie baza de determinare a valorii vamale a mărfurilor care fac obiect al importurilor^[3]. De asemenea, sunt expres prevăzute și detaliate criteriile esențiale care trebuie respectate în procesul de evaluare.

Prin Acord a fost instituit Comitetul de evaluare în vamă și au fost reglementate reguli privind consultările și soluționarea diferendelor. Ca și în cazul celorlalte, acorduri multilaterale referitoare la comerțul cu bunuri, Acordul privind evaluare în vamă cuprinde reguli speciale aplicabile statelor în curs de dezvoltare.

Anexele la Acord cuprind note interpretative cu privire la dispozițiile substanțiale ale acestuia (Anexa 1), instituirea Comitetului tehnic de evaluare în vamă (Anexa 2), precum și o serie de reguli speciale aplicabile statelor în curs de dezvoltare (Anexa 3).

3.9. Acordul privind inspecția înainte de expediție

Prin intermediul acestui acord sunt stabilite regulile referitoare la verificarea calității, cantității, prețului și a clasificării vamale a bunurilor în vederea exportării. Se recunoaște că reglementările cuprinse în GATT 1994 se aplică activităților desfășurate de entitățile de inspecție înainte de expediție și sunt guvernate de principiile generale aplicabile în comerțul cu bunuri: nediscriminarea, transparența, protecția informațiilor comerciale confidențiale, la care se adaugă necesitatea ca entitățile de inspecție să evite întârzieri anormale^[4].

[1] M.R. ISLAM, *op. cit.*, p. 229 și urm.

[2] M. MATSUSHITA, T.J. SCHOENBAUM, P.C. MAVROIDIS, *op. cit.*, p. 264.

[3] A. CONSTANTINESCU, *op. cit.*, p. 72.

[4] *Idem*, p. 74-75.

Sunt formulate reguli precise pentru verificarea prețurilor și aplicarea procedurilor privind evitarea conflictelor de interese, protejarea informațiilor comerciale confidențiale, asigurarea transparenței și a asistenței tehnice^[1].

Spre deosebire de celelalte acorduri aplicabile în materia comerțului internațional cu bunuri, Acordul privind inspecția înainte de expediție nu reglementează un tratament diferențiat și special aplicabil statelor în curs de dezvoltare.

3.10. Acordul privind regulile de origine

Acordul reglementează elementele referitoare la regulile de origine a produselor care fac obiectul schimburilor internaționale. Se are în vedere armonizarea regulilor de origine nepreferențiale și stabilirea regulilor și disciplinelor privind aplicarea acestor reguli de origine atât în timpul, cât și după finalizarea negocierilor privind armonizarea^[2].

De asemenea, Acordul cuprinde angajamentele privind procedurile de notificare, examinare, consultare și reglementare a diferendelor, dar și dispoziții instituționale referitoare la instituirea Comitetului privind regulile de origine, cu rol esențial în procesul de negociere în vederea armonizării.

Anexa I a Acordului reglementează constituirea Comitetului Tehnic privind regulile de origine, iar în Anexa II este cuprinsă o declarație comună privind regulile de origine preferențiale^[3].

3.11. Acordul privind procedurile de licențiere la import

Acordul urmărește întărirea disciplinelor privind utilizarea sistemelor de licențe la import și mărește transparența și previzibilitatea punerii lor în aplicare. În acest sens, statele membre OMC sunt obligate să efectueze demersurile necesare publicării informațiilor necesare pentru comercianți referitoare la condițiile de acordare a licen-

[1] M.R. ISLAM, *op. cit.*, p. 242 și urm.

[2] M. MATSUSHITA, T.J. SCHOENBAUM, P.C. MAVROIDIS, *op. cit.*, p. 266.

[3] M.R. ISLAM, *op. cit.*, p. 255 și urm.